

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН

Головне

У червні 2021 року споживча інфляція очікувано уповільнилася темпи. Така динаміка, в основному, зумовлена зниженням тиску немонетарних чинників, що в цей період пояснюється сезонністю.

Водночас більш висока в порівнянні із минулим роком інфляція в річному обчисленні є результатом дії двох визначальних факторів. По-перше – збереження впливу основного для цього року фактора – зовнішніх цін, переважно, на харчові продукти та енергоносії, незважаючи на його певне послаблення в червні. Відтак, за поточної специфіки попиту, у якому, з одного боку, усе ще зберігається стаке концентрування на продуктах харчування, з іншого, – починають активізуватись витрати, що відкладались упродовж карантинного часу (туризм, готелі, громадське харчування тощо), рівень річної споживчої інфляції лишається високим. По-друге, наразі вітчизняна економіка, як загалом і світова, поступово виходить з обмежуючих активність умов, але зі збереженням певного рівня невизначеності на перспективу з огляду на очікування щодо чергової хвилі пандемії, що так само зумовлює вищий рівень інфляції.

Водночас рівень такого інфляційного прискорення наразі не є загрозливим для економіки й не має підґрунтя для тривалого (середньострокового) виходу з цільового коридору. Принаймні, якщо сезонний чинник «охолоджує» інфляцію майже до нульового значення за місяць, то її поточна активність не може розглядатися в якості істотного ризику для економіки.

При цьому, реальна купівельна спроможність населення поступово зростає як завдяки соціальній політиці Уряду, спрямованій на захист населення від негативних економічних наслідків кризи, так і з огляду на загальне пожевлення економіки країни.

Очікується, що найближчим часом дефляція або значно стриманіша траєкторія зростання цін на продовольство в літні місяці, за умов певної диверсифікації споживчого попиту на тлі поступового відновлення рівня економічної активності, забезпечить загальне уповільнення інфляції.

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Травень 2021	Червень 2021	Травень 2021	Червень 2021
Зміни споживчих цін	9,5	9,5	1,3	0,2
Базова інфляція	6,9	7,3	0,7	0,4
Небазова інфляція	13,3	12,6	2,2	-0,1

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Споживча інфляція в червні 2021 року очікувано уповільнилася до 0,2% за місяць порівняно з 1,3% у травні, повністю повторивши червень попереднього року – тоді так само становила 0,2%. Водночас річні темпи залишилися на рівні попереднього місяця – 9,5%. Зростання споживчих цін з початку 2021 року становило 6,4%.

На противагу попереднім місяцям, коли цінове зростання на внутрішньому ринку стимулювали переважно зовнішні чинники,

Рис. 1 Зміни споживчих цін, %

Джерело: Держстат

Рис. 2 Зміни споживчих цін за розділами товарів та послуг, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

Рис. 3 Зміни цін на продовольство, % у річному обчисленні

Джерело: ФАО, Держстат

у червні внутрішні чинники сприяли уповільненню темпів інфляції. Так, високий ціновий тренд на продовольство на світовому ринку, який раніше домінував у ціноутворенні на продукти харчування, наразі, був нівельований сезонною насиченістю ринку товарами власного виробництва нетривалого зберігання (виходом на ринок продовольчих товарів врожаю поточного року), що сприяло зниженню цін на більшість продуктів харчування, зокрема на:

- ✓ фрукти (на 2,8%, внесок до загальної споживчої інфляції становив «мінус» 0,08 в.п.) та овочі (на 1,3%, внесок – «мінус» 0,05 в.п.);
- Довідково. У червні ц.р. найбільше подешевшали огірки (на 41,3 %), ягоди (на 33%), капуста білокачанна (на 29%), кабачки (на 17%) та перець солодкий (на 16,4%).
- ✓ яйця (на 16%, внесок – «мінус» 0,14 в.п.), передусім з огляду на те, що в літній період яйценоскість зростає, що й зумовлює зниження вартості курячих яєць;
- ✓ молоко (1%, внесок – «мінус» 0,02 в.п.).

Хоча за деякими позиціями зберігся ефект від лагового впливу – усе ще зростали, хоча й меншими темпами, внутрішні ціни на соняшникову олію (подорожчала на 3,4%, внесок – 0,04 в.п., порівняно з 6,8% у травні ц.р.).

Довідково. Уповільненню червневих цінових темпів, у т.ч. і на соняшникову олію, сприяв злам тенденції на світовому ринку. Так, за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) у червні 2021 року середнє значення Індексу продовольчих цін знизилася на 2,5% порівняно з травнем (ціни знизилися вперше після дванадцяти місяців постійного зростання), зокрема на рослинні олії – на 9,8%.

У підсумку споживча інфляція значним чином визначалася найбільш вагомою в структурі споживання групою продовольчих товарів, які очікувано знаходилися під переважаючим впливом чинника сезонності, що зумовило їх від'ємне у 0,1% значення.

Водночас чинник сезонності вплинув на підвищення вартості проїзду в залізничному пасажирському транспорті на 5,3% (внесок – 0,02 в.п.) відповідно до механізму коригування вартості проїзду пасажирів (середнє червнєве зростання вартості впродовж 2018 - 2020 років за розрахунками Мінекономіки становило 8%).

Крім того, з огляду на зростання витрат на паливо, мастильні матеріали та оплату праці відбулося підвищення тарифів у низці регіонів на проїзд у міському маршрутному таксомоторі – на 9,8% (внесок – 0,03 в.п.) та міському транспорті – на 6,5% (внесок – 0,04 в.п.).

Загалом зростання вартості проїзду в транспорті дещо прискорилося до 1% (внесок – 0,1 в.п.) порівняно з травнем (0,7%). Зважаючи на постійне підвищення цін виробників (за I півріччя 2021 року зросли на 23,7%, зокрема в харчовій – на 12,7%) роль витратної складової залишається вагомою при формуванні більшості цін на різні групи товарів та послуг.

Довідково. За результатами щомісячного опитування підприємств України, проведеного в червні 2021 року Національним банком, підприємства всіх секторів економіки очікують зростання цін на власну продукцію та послуги на тлі подальшого подорожчання сировини, зростання закупівельних цін і цін постачальників.

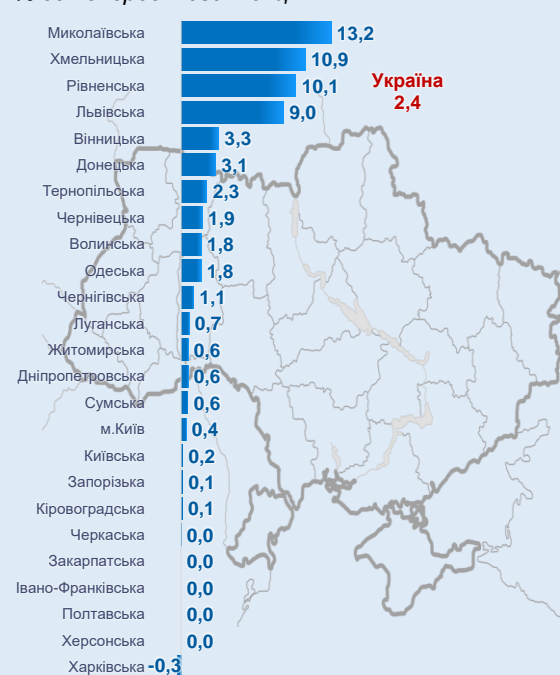
Натомість зростання комунальних тарифів у червні на 0,4% (внесок – 0,03 в.п.) не мало вагомого впливу на формування

Рис. 4 Зміни цін на продовольчому ринку, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Рис. 5 Зміни цін (тарифів) на автодорожній пасажирський транспорт за регіонами у червні 2021 року, % до попереднього місяця

Джерело: Держстат

Рис. 6 Базова і небазова інфляція, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

загального індексу споживчих цін. Зокрема тарифи на природний газ для населення зросли несуттєво (лише на 0,7%, внесок – 0,02 в.п.) порівняно з травнем (на 14,6%).

Довідково. Коригування тарифів у червні відбулося через підвищення вартості газу за місячними тарифами деякими газопостачальними компаніями, зокрема також була підвищена ціна на газ у «постачальника останньої надії», яким є «Нафтогаз України».

У підсумку сезонність на продовольчому ринку переважила інфляційні чинники за деякими непродовольчими товарами та послугами і визначила зниження **небазової компоненти інфляції** – за розрахунками Мінекономіки в червні **на 0,1% за місяць** (порівняно зі зростанням на 2,2% у травні), внесок до загальної споживчої інфляції становив «мінус» 0,04 в.п., у річному обчисленні уповільнилася до 12,6% (з 13,3% відповідно).

Водночас вплив з боку монетарних чинників залишався помірним. Так, **базова компонента інфляції становила 0,4% за місяць** (0,7% у травні), внесок – 0,2 в.п., у річному обчисленні зросла до 7,3% (з 6,9% відповідно).

Так, тривала відносно стабільна динаміка обмінного курсу гривні (гривня до долара США в середньомісячному значенні зміцнилася на 1,3%, з початку поточного року – на 3,3%) фактично унеможливила тиск на споживчі ціни з боку імпортової складової, в першу чергу, у групі непродовольчих товарів.

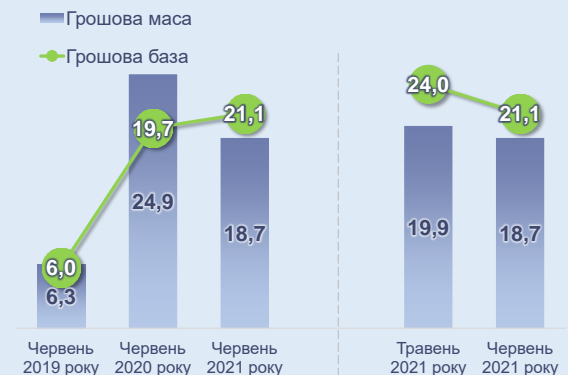
Крім того, сезонність та висока насиченість ринку товарами впродовж попереднього тривалого карантинного періоду зумовила зниження цін на одяг та взуття на 2,8% (внесок – «мінус» 0,14 в.п.). Також з метою стримування споживчої інфляції Національним банком реалізовувалась більш жорстка монетарна політика, що виражалось у:

- ✓ підвищенні облікової ставки Національним банком до 7,5% (з 23.07.2021 Національний банк вчергове підвищив ставку до 8% річних);
- ✓ помірних темпах зростання грошової пропозиції – грошова маса з початку року зросла лише на 3,4% (на 12% упродовж I півріччя 2020 року).

Отже, поточна динаміка цін цілком відповідає прогнозованому загальному щорічному тренду щодо порівняно більш високих, ніж у попередньому році, темпів інфляції. Хоча сам факт суттєвого впливу сезонного чинника в червні, який фактично уповільнив загальне зростання споживчих цін упродовж місяця майже до нульового значення, свідчить про відсутність сталого підґрунтя для кардинальної зміни цінової ситуації в країні на перспективу.

Очікується, що літня дефляція за деякими вагомими сегментами ринку істотно уповільнить інфляційну активність, яка була притаманна економічній ситуації з початку року. За відсутності нових викликів для економіки, варто припустити, що рівень інфляції з високою вірогідністю зберігатиметься в межах прогнозу.

Рис. 7 Зміни грошової маси та бази, % у річному обчисленні

Джерело: Національний банк

Рис. 8 Зміни середньомісячної заробітної плати в середньому по економіці, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело: Держстат

Рис. 9 Обсяги приватних грошових переказів в Україну, млрд дол. США

Джерело: Національний банк

ЗМІНИ ЦІН ВИРОБНИКІВ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Головне

У червні 2021 року ціни виробників промислової продукції, як і раніше, залежали, переважно, від кон'юнктури та цін на світових товарних ринках. Пожвавлення світової економіки після пандемії сформувало новий вищий рівень цін за широкою номенклатурою продукції, особливо на продукцію, яка реалізується більшою мірою за межі України, ніж у її межах. Навіть певне цінове уповільнення в місячному обчисленні також можна вважати проекцією часткових змін світового тренду на зниження цін (як у результаті зростання пропозиції, так і певного контролю за ціноутворенням).

Очікується, що впродовж 2021 року внутрішні ціни й далі залежатимуть від світового тренду, що додатково посилюватиметься внутрішніми різноспрямованими чинниками (з огляду як на високу собівартість виробництва, так і на розширення пропозиції, зокрема сільгосппродукції).

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Травень 2021	Червень 2021	Травень 2021	Червень 2021
Зміни цін виробників промислової продукції	33,1	39,1	3,6	2,4
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	115,3	151,6	2,4	10,9
Переробна промисловість	34,1	35,8	3,6	1,9
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,6	6,8	4,2	-1,4

Джерело: Держстат

Ціни в промисловості в червні 2021 року уповільнили темпи зростання – до 2,4% за місяць (з 3,6% у попередньому місяці). Водночас у річному розрахунку прискорилися до 39,1% (з 33,1% відповідно). За підсумком I півріччя 2021 року зростання цін становило 23,7%.

Наразі зберігається тенденція попередніх місяців, коли основний тиск був з боку зовнішніх чинників – вищими темпами й далі зростали ціни на продукцію, що реалізовувалася більшою мірою за межами України (на 5,5% порівняно з попереднім місяцем та в 1,7 раза порівняно із червнем 2020 року), ніж у її межах (на 1,4% та на 30,9% відповідно).

Як і раніше, формування цін продовжує залежати від збільшення вартості витратної частини виробництва, оскільки все ще прискорюється зростання цін на товари проміжного споживання – збільшувалися найвищими з усіх основних промислових груп темпами (у річному обчисленні – в 1,7 раза).

Так, у добувній промисловості зростання цін вчергове різко прискорилося – 10,9% за місяць (за розрахунками Мінекономіки внесок до загального зростання цін у промисловості становив 1,5 в.п.) з 2,4% місяцем раніше. Це, передусім, зумовлено суттєвим підвищенням внутрішніх цін у добуванні:

- ✓ металевих руд до 14,9% (внесок – 0,9 в.п.) з 3,3% у травні;

Рис. 1 Зміни цін виробників промислової продукції, %

Рис. 2 Зміни цін виробників промислової продукції в галузевому розрізі, % до попереднього місяця

Рис. 3 Зміни цін виробників промислової продукції в цілому, а також призначену для реалізації в межах України та за її межі, % у річному обчисленні

Довідково. У червні 2021 року ціни на залізну руду залишалися високими, що зумовлено значним попитом, насамперед з боку Китаю, та зниженням пропозиції найбільших постачальників – зменшенням поставок Rio Tinto (Австралія) через технічні роботи і скорочення діяльності Vale (Бразилія) у зв'язку з ризиком прориву дамби. Відповідно, ціни на залізну руду в червні зросли на 3,2% за місяць та у 2,1 раза в річному обчисленні (зростання у 2,2 раза в травні 2021 року та «мінус» 5,2% у червні 2020 року).

- ✓ сирій нафти та природного газу до 13,5% (внесок – 0,6 в.п.).

Довідково. На ринку енергетичних товарів у червні 2021 року відбулося надзвичайно високе зростання ціни на природний газ у країнах Європи – на 15,6% за місяць та в 5,9 раза в річному обчисленні (у 5,7 раза в травні 2021 року та «мінус» 51,2% у червні 2020 року) в умовах збільшення попиту на тлі низьких запасів газу в сховищах через недостатні для ринку обсяги постачання газу з боку Росії, перебоїв з постачанням з Норвегії, суттєве зниження поставок LNG в Європу з огляду на планові ремонти. Також, на тлі дії домовленостей між країнами ОПЕК+ щодо скорочення обсягів видобутку (зокрема, Саудівською Аравією). Водночас послаблення карантинних обмежень для подорожей в умовах вакцинації населення сприяло відновленню зростання перевезень у низці країн та, відповідно, зростання цін на нафту марки Brent – на 7,4% за червень та в 1,8 раза в річному обчисленні (у 2,2 раза та «мінус» 36,9% відповідно).

У переробній промисловості ріст цін, навпаки, уповільнився до 1,9% за місяць (внесок – 1,2 в.п.) з 3,6% місяцем раніше. Переважну частину червневого зростання забезпечено, як і в травні, подорожчанням продукції металургії – ціни зросли на 6,3% (внесок – 0,9 в.п.), хоча темпи такого підвищення були й нижчими порівняно з травнем ц.р., коли зросли на 8%. Таке уповільнення цін внутрішнього ринку було певним відображенням світової тенденції – уперше більше ніж за рік ціни на базові метали в місячному обчисленні знизилися.

Довідково. За даними Світового банку ціни на базові метали в червні в місячному обчисленні знизилися на 2,4%, у річному обчисленні децю уповільнили цінові темпи – зросли в 1,6 раза (у 1,8 раза в травні 2021 року та «мінус» 6,4% у червні 2020 року). Стабілізації цін сприяли дії влади Китаю спрямовані на контроль за ціноутворенням на ринку металопродукції.

Крім того, уповільнили темпи зростання й ціни у виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення до 1,9% (внесок – 0,05 в.п.) з 3,9% місяцем раніше. У хімічній промисловості ціни взагалі знизилися на 2,4% (внесок – «мінус» 0,07 в.п.) порівняно зі зростанням на 3% у травні, що стало відображенням динаміки цін на продукцію, що реалізується за межами України (подешевшала на 6,7%).

Також уповільнилася цінова динаміка й в харчовій промисловості – до 0,5% (внесок – 0,1 в.п.) порівняно зі зростанням на 2,1% у травні ц.р. на тлі зворотного тренду на світовому ринку продовольства – у червні відбулося зниження світових цін на сільгосппродукцію.

Зокрема, у виробництві олії та тваринних жирів продукція подорожчала лише на 0,4% (на 6% місяцем раніше), у виробництві продуктів борошномельно-круп'яної промисловості взагалі відбулося здешевлення на 1,8% (подорожчання на 1,4% відповідно).

Крім того, відновилось зниження цін у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – на 1,4%

Рис. 4 Зміни цін виробників промислової продукції за основними промисловими групами, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

Рис. 5 Зміни світових цін на залізні руди й базові метали, а також внутрішніх у добуванні металевих руд та в металургії, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат, Світовий банк

Рис. 6 Зміни світових цін на нафту і природний газ, а також внутрішніх у добуванні сирій нафти та природного газу й у виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення, % у річному обчисленні

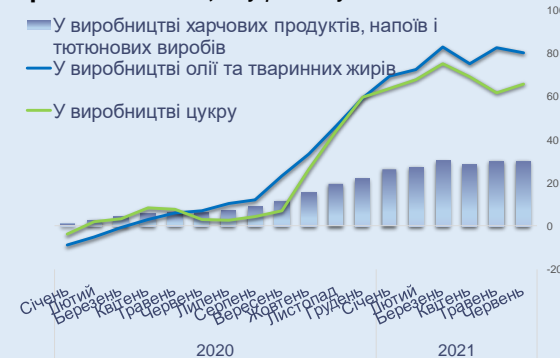
Джерело: Держстат, Світовий банк

у червні (внесок – «мінус» 0,3 в.п.) порівняно зі зростанням на 4,2% у попередньому місяці.

Довідково. Загалом за даними ДП «Оператор ринку» в червні 2021 року середні ціни на електроенергію на ринку «на добу наперед», а також на внутрішньодобовому ринку залишалися нижчими за відповідні показники сусідніх країн.

Очікується, що впродовж 2021 року внутрішні ціни й далі залежатимуть від світового тренду, що додатково посилюватиметься внутрішніми чинниками, з огляду на високу собівартість виробництва. Водночас, також варто очікувати, що успішна адаптація бізнесу до нових умов роботи, сприятиме розширенню та диверсифікації (відносно поточного стану) попиту, що збільшуватиме дохідність та рентабельність виробництва й поступово знижуватиме витратну складову на одиницю продукції. Ризиками прогнозу є повернення світу до жорстких карантинних обмежень, що знову загальмує економічну активність та відповідно розверне динаміку цін.

Рис. 7 Зміни деяких цін у харчовій промисловості, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

Ключові показники	Травень 2021 року			Червень 2021 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Усі товари та послуги	1,3	–	9,5	0,2	–	9,5
Базовий ІСЦ	0,7	0,41	6,9	0,4	0,24	7,3
Небазовий ІСЦ	2,2	0,90	13,3	-0,1	-0,04	12,6
Зміни цін за розділами товарів та послуг						
Продукти харчування та безалкогольні напої	1,7	0,74	9,9	-0,1	-0,05	9,4
Алкогільні напої, тютюнові вироби	0,7	0,05	9,3	1,0	0,08	9,8
Одяг і взуття	-0,6	-0,03	-3,8	-2,8	-0,14	-3,8
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	3,9	0,30	35,3	0,4	0,03	36,4
Водопостачання	0,0	0,00	11,0	0,0	0,00	11,0
Водовідведення	0,0	0,00	17,5	0,0	0,00	17,5
Електроенергія	0,0	0,00	36,6	0,0	0,00	36,6
Природний газ	14,6	0,32	161,6	0,7	0,02	175,3
Гаряча вода, опалення	0,0	0,00	14,8	0,0	0,00	13,9
Предмети домашнього вжитку	0,5	0,02	2,2	0,6	0,02	3,0
Охорона здоров'я	0,5	0,04	6,4	0,4	0,02	6,7
Транспорт	0,7	0,08	12,2	1,0	0,11	12,0
Паливо та мастила	1,0	0,03	37,4	0,1	0,00	34,7
Зв'язок	2,2	0,06	6,0	0,0	0,00	5,0
Відпочинок і культура	-0,8	-0,03	2,6	0,6	0,02	3,5
Освіта	0,2	0,00	14,7	0,3	0,00	14,7
Ресторани та готелі	0,0	0,00	4,7	1,1	0,04	6,0
Різні товари та послуги	-0,3	-0,01	5,3	0,4	0,02	5,7

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за розділами товарів та послуг може не дорівнювати підсумку

Темпи приросту/зниження ІЦВ за основними галузями

Ключові показники	Травень 2021 року			Червень 2021 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Зміни цін виробників промислової продукції	3,6	–	33,1	2,4	–	39,1
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	2,4	0,33	115,3	10,9	1,48	151,6
Добування кам'яного вугілля	-1,9	-0,04	10,3	-0,6	-0,01	12,5
Добування сирої нафти та природного газу	3,8	0,16	139,9	13,5	0,58	236,6
Добування металевих руд	3,3	0,20	168,8	14,9	0,91	198,7
Переробна промисловість	3,6	2,31	34,1	1,9	1,22	35,8
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	2,1	0,50	30,1	0,5	0,12	29,8
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	3,9	0,09	92,9	1,9	0,05	76,6
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	3,0	0,09	70,9	-2,4	-0,07	53,8
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	2,4	0,03	14,6	0,9	0,01	14,9
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	2,0	0,11	8,5	2,2	0,12	10,8
Металургійна промисловість	8,0	1,18	65,2	6,3	0,93	81,1
Машинобудування	1,5	0,10	6,7	0,1	0,01	7,2
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	4,2	0,93	0,6	-1,4	-0,31	6,8

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за галузями може не дорівнювати підсумку